

Ymgynghoriad adolygu ffioedd Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol Oedolion

Dyddiad Cyflwyno: 2016-11-18

Awduron: Tryfan Williams a Lowri Wyn Francis, Tîm Ymchwil a Dadansoddeg

Cynnwys

	Tudalen
Cyflwyniad	3
Methodoleg	4
Ymatebion i'r holiaduron	5
Atodiad 1	

Rhestr tablau

	Tudalen
Tabl 001	5
Tabl 002	6
Tabl 003	6
Tabl 004	7
Tabl 005	7
Tabl 006	8
Tabl 007	9
Tabl 008	10
Tabl 009	10
Tabl 010	11
Tabl 011	12
Tabl 012	13

Rhestr graffiau

	Tudalen
Graff 001	5
Graff 002	8
Graff 003	8
Graff 004	9
Graff 005	10
Graff 006	11
Graff 007	12

1. Cyflwyniad

Mae'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 yn gosod canllawiau newydd ar y ffordd mae Awdurdodau Lleol yn cael codi ffi am Wasanaethau Gofal Cymdeithasol yng Nghymru.

Wrth ymateb i ofynion y Ddeddf, mae Cyngor Gwynedd wedi paratoi cyfres o argymhellion yn ymwneud â'r ffordd bydd yn codi ffioedd ar unigolion sydd yn derbyn Gwasanaeth Gofal Di-breswyl.

Cydnabyddir y gallai'r argymhellion hyn effeithio nifer helaeth o pobl. Dyna pam bu Cyngor Gwynedd yn awyddus i ymgynghori ar y cynigion er mwyn clywed barn y bobl, a rhoi'r cyfle iddynt gyflwyno eu sylwadau.

Bydd yr ymgynghoriad yma yn cynorthwyo i greu darlun o farn trigolion Gwynedd ar y cynigion, cyn cael eu cyflwyno i Gabinet Cyngor Gwynedd am benderfyniad pellach. Mae'r adroddiad hwn yn dadansoddi canlyniadau'r ymgynghoriad.

2. Methodoleg

Er mwyn canfod barn trigolion Gwynedd ar adolygu ffioedd Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol Oedolion, bu'r ymgynghoriad ddefnyddio holiadur fel ei ddull casglu. (Gweler Atodiad 1)

Agorwyd y cyfnod ymgynghori o'r 14eg o Hydref hyd at 11eg o Dachwedd 2016.

Fe osodwyd holiadur digidol ar dudalen 'Dweud eich dweud', sef safle ymgynghoriadau ar wefan y Cyngor, er mwyn casglu barn y cyhoedd cyffredinol.

Dosbarthwyd holiaduron papur drwy'r post i 2,112 o ddefnyddwyr gwasanaeth dibreswyl yn uniongyrchol, yn ogystal â dosbarthu oddeutu 600 o lythyrau drwy'r post i ddefnyddwyr gwasanaeth preswyl yn eu cyfeirio at y wefan. Paratowyd fersiynau hawdd i'w darllen yn ogystal.

Cafodd yr ymgynghoriad ei hyrwyddo trwy'r dudalen 'Dweud eich dweud', a hefyd trwy gyfryngau cymdeithasol y Cyngor, sef Facebook a Thrydar.

Derbyniwyd ymatebion drwy'r post, drwy'r holiaduron ar-lein a hefyd drwy e-bost.

3. Ymatebion i'r holiaduron

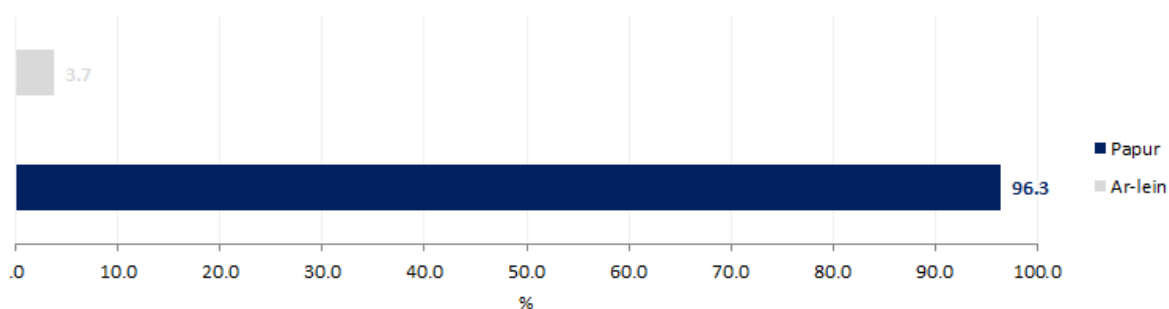
Bydd y rhan yma o'r adroddiad yn dadansoddi ymatebion i'r holiaduron.

3.01 Sut derbyniwyd ymatebion?

Derbyniwyd cyfanswm o 520 o ymatebion. Gyda 347 o'r rheiny yn ymatebion cyflawn, hynny yw, bod pob cwestiwn ar y trywydd cwestiynau wedi eu hateb (heb gynnwys cwestiwn 10 ac 11, sydd yn gofyn am sylwadau). A gyda 173 yn rhai anghyflawn, hynny yw bod rhai ond nid yr holl o'r cwestiynau ar y trywydd cwestiynau, wedi eu hateb.

Dengys yn *Graff001* rhaniad ffurf ateb yr holiaduron. Gwelir fod y nifer helaeth, sef 96.3% (Nifer=501) o'r ymatebion wedi cyrraedd ar bapur, sef yn uniongyrchol o ganlyniad i swp-lythyru defnyddwyr gwasanaeth cyfredol. Tra bod niferoedd ateb ar-lein, 3.7% (N=19) yn isel iawn o gymharu.

Graff001

3.02 Cwestiwn 1. Ar ran pwy ydych chi'n cwblhau'r holiadur?

Yn naturiol gyda 96.3% o'r ymatebion yn cyrraedd o'r swp-lythyru, ceir nifer uchel iawn o 'ddefnyddwyr gwasanaeth' yn cwblhau'r holiadur, 60.6% (N=315). A chan ychwanegu ymatebion gan 'aelod o deulu neu ffrind i berson sy'n derbyn gwasanaeth', sef 28.5% (N=148), ceir nifer sylweddol o'r ymatebion o'r garfan yma, 89% (N=463).

Mae'r niferoedd gweddilliol sydd wedi llenwi'r holiadur yn isel iawn i gymharu, gyda'r uchaf o'r rhain yn nodi eu hunain fel 'Gofalwyr' 2.5% (N=13), gweler *Tabl001*.

Tabl001

	Nifer	Canran
Dim ateb	36	6.9%
Defnyddiwr gwasanaeth	315	60.6%
Aelod o deulu neu ffrind i berson sy'n derbyn gwasanaeth	148	28.5%
Gofalwr	13	2.5%
Aelod o asiantaeth, grwpiau lleol, cymdeithasau a.y.b	3	0.6%
Arall	5	1.0%
Cyfanswm	520	100%

Yn arferol byddai'n arfer da cynnig dehongliad o'r ymatebion yn y cwestiynau dilynol fesul y carfannau yng nghwestiwn 1, gan fod barn yn gallu cael ei lywio yn ddibynnol ar ba garfan sydd yn ymateb. Ond ni welwyd gwahaniaethau digon ystadegol sylweddol rhwng y carfannau uchod i adrodd arnynt yn yr adroddiad hwn.

3.03 Cwestiwn 2. Ydych chi'n cytuno dylai'r bobl hynny sydd yn gallu fforddio i dalu am wasanaeth gofal oedolion gyfrannu tuag at y gost o'i gofal cymdeithasol yn unol â'r asesiad ariannol?

O'r 520 ymatebion, bu 58.3% (N=303) ddweud eu bod yn cytuno y dylai'r bobl hynny sydd yn gallu fforddio i dalu am wasanaeth gofal oedolion gyfrannu tuag at y gost o'i gofal cymdeithasol yn unol â'r asesiad ariannol. Doedd 21.7% (N=113) ddim yn cytuno.

Gwelir o *Tabl002* nad oedd 4% (N=21) wedi ateb y cwestiwn, a bod 16% (N=83) wedi nodi nad oeddynt yn gwybod os yn cytuno ai peidio.

Tabl002

	Nifer	Canran
Dim ateb	21	4.0%
Ydw	303	58.3%
Nac ydw	113	21.7%
Ddim yn gwybod	83	16.0%
Cyfanswm	520	100%

3.04 Cwestiwn 3. Nodwch pa wasanaeth rydych chi, neu'r person ydych yn ymateb ar eu rhan, neu'r person rydych yn gofalu amdanynt, yn cael cyswllt mwyaf â?

Y gwasanaeth y mae'r ymatebwyr gyda'r mwyaf o gyswllt gydag o, ac o dipyn mwy na'r gweddill yw 'Gofal Cartref' 60.2% (N=313). Gyda 'Teleofal', 16% (N=83) a 'Gwasanaethau Cefnogi Pobl', 10.2% (N=53) yn dilyn. Gweler yr holl ymatebion yn *Nhabl003*.

Tabl003

	Nifer	Canran
Dim ateb	14	2.7%
Gofal Cartref	313	60.2%
Gofal Preswyl	10	1.9%
Gofal Nyrsio	7	1.3%
Gwasanaethau Cefnogi Pobl	53	10.2%
Teleofal	83	16.0%
Arall	20	3.8%
Dim yn derbyn gwasanaeth	20	3.8%
Cyfanswm	520	100%

I'r rhai a nododd 'Arall', sef 3.8% (N=20) rhoddwyd y cynnig i nodi'r gwasanaeth, gweler dadansoddiad pellach o'r rhain isod yn *Tabl004*.

Tabl004

	Nifer	Canran
<i>Dim ateb</i>	6	30%
<i>6 week after hospital home care</i>	1	5%
<i>Age concern/galw Cymru</i>	1	5%
<i>Alarm Button</i>	1	5%
<i>Brecwast a cinio yn cael ei baratoi</i>	1	5%
<i>Day centre</i>	1	5%
<i>Direct Payments</i>	2	10%
<i>Emergency response alarm connected to telephone</i>	1	5%
<i>Gofal</i>	1	5%
<i>Maesincla Day Care</i>	1	5%
<i>My full time care is done by my wife</i>	1	5%
<i>Other domiciliary</i>	1	5%
<i>Respite</i>	1	5%
<i>Teleofal a gofal cartref dros dro</i>	1	5%
Cyfanswm	20	100%

Os yn ymateb fel sawl sydd 'ddim yn derbyn gwasanaeth', bu'r trywydd cwestiynau yn eu cyfeirio ymlaen i gwestiwn 6, ac felly ni fydd 3.8% (N=20) yn gynwysedig yn ffigurau cwestiwn 4 na 5.

3.05 Cwestiwn 4. Ar hyn o bryd ydy Cyngor Gwynedd yn codi tâl arnoch chi am y gwasanaethau gofal oedolion rydych yn ei dderbyn?

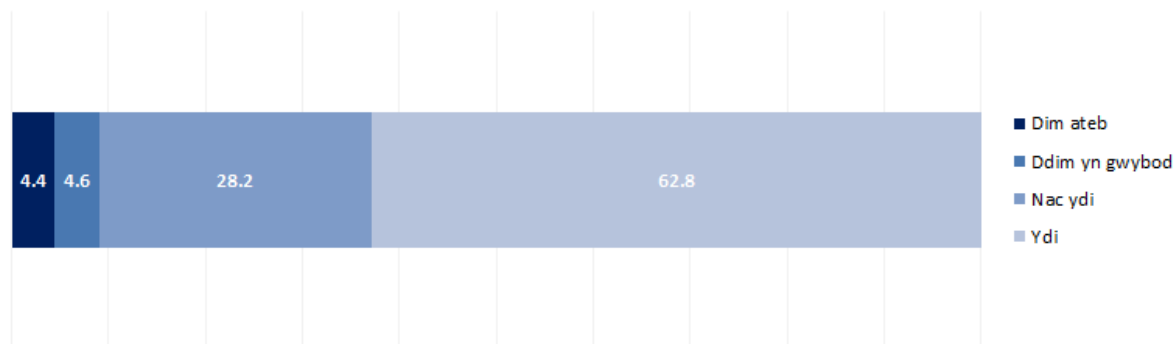
O'r 500 a nododd eu bod yn derbyn gwasanaethau yng nghwestiwn 3, bu 28.2% (N=141) nodi nad oedd Cyngor Gwynedd yn codi tâl arnynt, gyda 62.8% (N=314) yn nodi eu bod yn talu. Gweler *Tabl005* a *Graff002* am ddadansoddiad o'r holl ymatebion.

Tabl005

	Nifer	Canran
Dim ateb	22	4.4%
Ydi	314	62.8%
Nac ydi	141	28.2%
Ddim yn gwybod	23	4.6%
Cyfanswm	500	100%

Graff002

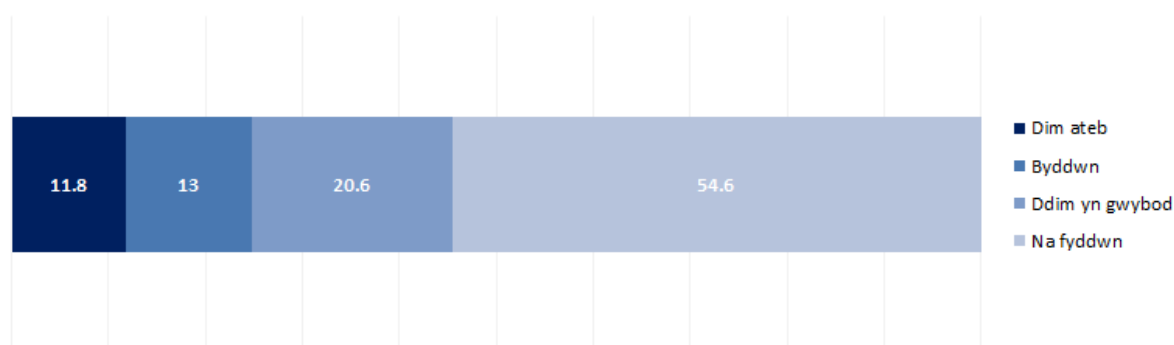
3.06 Cwestiwn 5. Fyddech chi'n ystyried dod a'ch gwasanaeth i ben petaech yn gorfod cyfrannu'n ariannol tuag at dalu amdano?

O'r 500 a nododd eu bod yn derbyn gwasanaethau yng nghwestiwn 3, bu 13% (N=65) nodi y byddent yn ystyried dod â'r gwasanaeth i ben os byddai gorfodaeth i gyfrannu'n ariannol tuag at dalu amdano. Nododd 54.6% (N=273) y byddent yn foddol peidio dod â'u gwasanaeth i ben a chyfrannu'n ariannol. Gweler *Tabl006* a *Graff003* am ddadansoddiad o'r holl ymatebion.

Tabl006

	Nifer	Canran
Dim ateb	59	11.8%
Byddwn	65	13%
Na fyddwn	273	54.6%
Ddim yn gwybod	103	20.6%
Cyfanswm	500	100%

Graff003

3.07 Cwestiwn 6. Ydych chi'n cytuno â'r datganiad canlynol?

'Rwyf yn deall pam fod Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant Cyngor Gwynedd yn cynnig polisi codi tâl newydd fydd yn golygu y bydd pobl yn cyfrannu'n ariannol yr hyn y gallent ei fforddio talu tuag at eu gofal'.

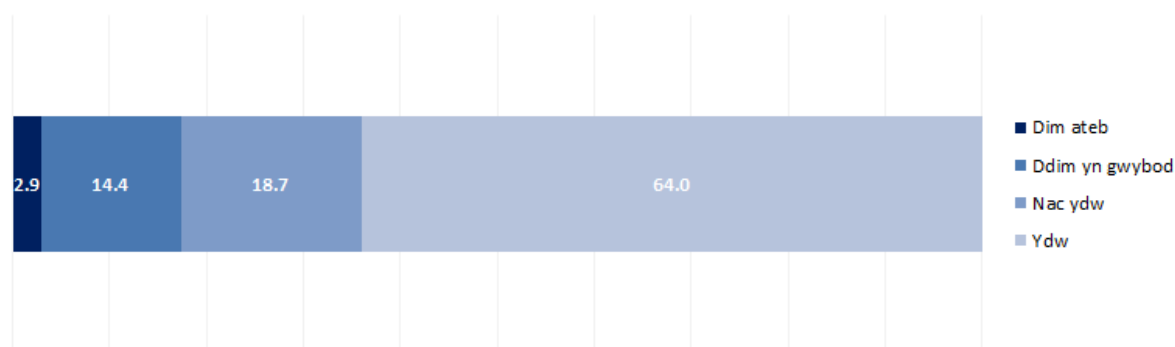
Daw'r 3.8% (N=20) yn ôl i'r trywydd cwestiynau yma, felly mae'r holl ymatebwyr (N=520) yn gallu ymateb o'r cwestiwn yma hyd ddiwedd yr holiadur.

Bu 64.0% (N=333) nodi eu bod yn cytuno gyda'r datganiad, tra bu 18.7% (N=97) nodi nad oeddent yn cytuno gyda'r datganiad. Doedd 14.4% (N=75) ddim yn gwybod un ffordd na'r llall. Gweler *Tabl007* a *Graff004* am ddadansoddiad o'r holl ymatebion.

Tabl007

	Nifer	Canran
Dim ateb	15	2.9%
Ydw	333	64.0%
Nac ydw	97	18.7%
Ddim yn gwybod	75	14.4%
Cyfanswm	520	100%

Graff004

3.08 Cwestiwn 7. Ar gyfer y bobl hynny sy'n bodloni'r meini prawf ac yn dewis ymrwymo i Gytundeb Taliadau Gohiriedig i dalu am eu gofal, ydych chi'n cytuno â'r cynnig i godi ffioedd gweinyddol i dalu am y costau a gronnir wrth sefydlu a chynnal y cytundeb?

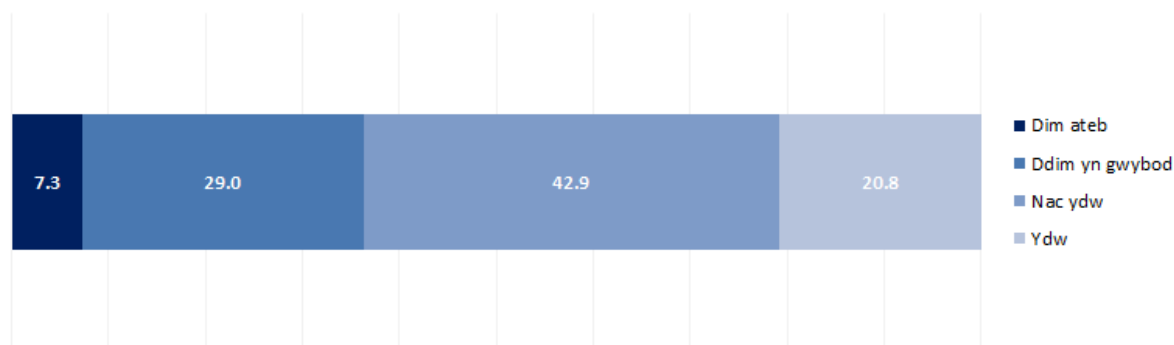
Dim ond 20.8% (N=108) nododd eu bod yn cytuno gyda'r cynnig i godi'r ffioedd gweinyddol, tra bu 42.9% (N=223) nodi nad oeddent yn cytuno gyda'r datganiad.

Cafwyd canran uchel, 29.0% (N=151) yn nodi nad oeddent yn gwybod un ffordd na'r llall. Gweler *Tabl008* a *Graff005* am ddadansoddiad o'r holl ymatebion.

Tabl008

	Nifer	Canran
Dim ateb	38	7.3%
Ydw	108	20.8%
Nac ydw	223	42.9%
Ddim yn gwybod	151	29.0%
Cyfanswm	520	100%

Graff005

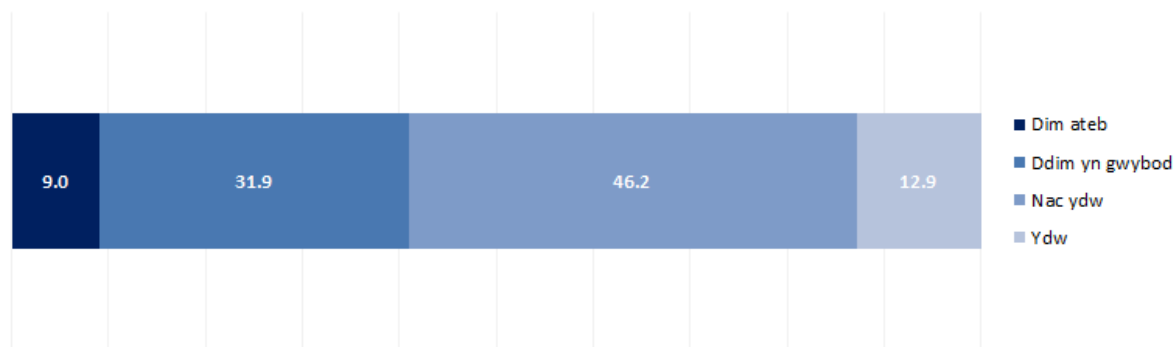
3.09 Cwestiwn 8. Ar gyfer y bobl hynny sy'n bodloni'r meini prawf ac yn dewis ymrwymo i Gytundeb Taliadau Gohiriedig i dalu am eu gofal, ydych chi'n cytuno â'r cynnig i godi llog yn unol â chanllawiau Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014 (h.y. o gychwyn y cytundeb pan mae'r costau yn dechrau cael eu gohirio)?

Dim ond 12.9% (N=67) nododd eu bod yn cytuno gyda'r cynnig i godi llog. Tra bu 46.2% (N=240) nodi nad oeddent yn cytuno gyda'r datganiad.

Cafwyd canran uchel eto, sef 31.9% (N=166) yn nodi nad oeddent yn gwybod un ffordd na'r llall, a all awgrymu nad yw'r ymatebwyr wedi deall y cwestiwn a/neu'r cyd-destun. Gweler *Tabl009* a *Graff006* am ddadansoddiad o'r holl ymatebion.

Tabl009

	Nifer	Canran
Dim ateb	47	9.0%
Ydw	67	12.9%
Nac ydw	240	46.2%
Ddim yn gwybod	166	31.9%
Cyfanswm	520	100%

3.10 Cwestiwn 9. Ydych chi'n meddwl y bydd y newidiadau a gynigir i'r polisi codi tâl yn effeithio arnoch chi?

Yr ymateb a gafodd y canran uchaf yng nghwestiwn 9 oedd 37.3% (N=194) yn nodi nad oeddent yn siŵr os byddai'r newidiadau yn eu heffeithio.

Gall hyn unwaith eto awgrymu nad yw'r ymatebwyr wedi deall y cwestiwn a/neu'r cyd-destun. Neu fel awgrymir yn un o sylwadau yng nghwestiwn 11 nes ymlaen yn yr adroddiad, fod ymatebwyr yn chael hi'n anodd deall y newid i'w sefyllfa unigol nhw –

“This leaflet and questionnaire are not helpful. It does not illustrate how individuals are affected”

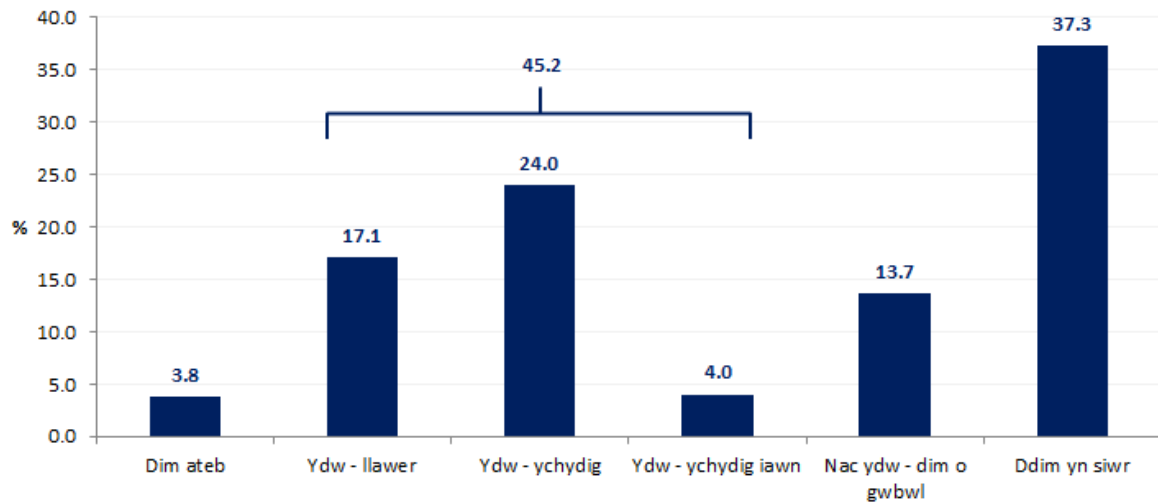
Os cyfunwn y tri ymateb sydd yn nodi fod ymatebwyr yn meddwl y byddai'r newidiadau yn ei heffeithio nhw o gwbl (Ydw – llawer, Ydw – ychydig, Ydw - ychydig iawn) cawn 45.2% (N=235). Bu 13.7% (N=71) nodi nad oeddent yn credu y byddai'r newidiadau yn eu heffeithio o gwbl.

Gweler *Tabl010* a *Graff007* am ddadansoddiad o'r holl ymatebion.

Tabl010

	Nifer	Canran
Dim ateb	20	3.8%
Ydw - llawer	89	17.1%
Ydw - ychydig	125	24.0%
Ydw - ychydig iawn	21	4.0%
Nac ydw - dim o gwbl	71	13.7%
Ddim yn siŵr	194	37.3%
Cyfanswm	520	100%

Graff007

3.11 Cwestiwn 10. Os nad ydych yn cytuno gyda'r newidiadau i'r polisi codi tâl gallwch chi awgrymu unrhyw ffyrdd eraill gall Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant y Cyngor wneud arbedion ariannol?

Dyma'r prif themâu a gododd yn yr awgrymiadau o ffyrdd eraill i wneud arbedion:

Tabl011

Thema	Nifer
Lleihau nifer/cyflogau rheolwyr y Cyngor	19
Lleihau nifer staff gweinyddol/gwella proses gweinyddol	15
Lleihau costau aelodau sirol	11
Briff yr aelodau yw hyn, nid ni!	6
Gwella effeithlonrwydd ffordd o weithio ar draws y Cyngor	4
Lleihau nifer staff segur	3
Codi treth Cyngor	3
Lleihau gwariant ar ymgynghorwyr/ arolygwyr allanol	2
Defnyddio gofalwyr gwirfoddol / teulu	2
Gwella amseroedd a threfniadau trafeilio gofal	1
Defnyddio incwm arall e.e. treth car	1
Dylai rhai sy'n ymweld â chartrefi preswyl am y diwrnod talu ffi ddyddiol	1

Dyma ddetholiad o'r sylwadau i roi blas o'r hyn a nodwyd gan yr ymatebwyr:

“... less people in administration”

“It is NOT the responsibility of self funders to suggest strategies to help local authorities to be more efficient in their budgeting for Care for the Elderly.”

“Reduce salaries payed to executives and other overpaid members of staff”

“. . . gwario 'arian wrth gefn' a chodi'r Dreth Cyngor ar y bandiau uwch a eiddo.”

3.12 Cwestiwn 11. Unrhyw sylwadau eraill y hoffech eu nodi?

Dyma'r prif themâu a gododd o'r cynnig i wneud sylwadau pellach:

Tabl012

Thema	Nifer
Wedi talu trethi/ cynilo trwy bywyd a ddim yn gytûn	38
Y newidiadau ddim yn glir / costau ddim yn glir i achosion	25
Methu dygymod heb y lefel yma o ofal, ond poeni am gost uwch	17
Angen golwg agosach ar y bobl sydd ddim wedi cyfrannu/ cynilo a ddim yn helpu eu hunain/ cyfrannu	7
Blaenoriaethu gofal dros wasanaethau eraill sydd yn llai pwysig (“non-urgent”)	4
Hapus gydag ffi weinyddol	4
Ymgynghoriad yn wastraff amser ac adnodd gan fod penderfyniad wedi ei wneud eisoes	2
Talu digon yn barod	2
Dylai asesiadau gael eu gwneud ar sail enillion bywyd, nid asesiad o sefyllfa asedau cyfredol	1
Dylai fod gofal fod yn rhan o'r BIC, ac felly am ddim i bawb	1
Angen buddsoddi mwy yn y gwasanaeth gofalwyr	1

Dyma ddetholiad o'r sylwadau i roi blas o'r hyn a nodwyd gan yr ymatebwyr:

“Dwi'n teimlo'n gryf fod pobl sydd wedi cynilo'n ddarbodus ar hyd eu hoes yn cael eu cosbi'n drwm petai asesiad ariannol tra bo eraill sydd heb gynilo yn cael mantais”

“Difficult to comment as no financial figures given in this questionnaire!”

“. . . mae rhai pobl wedi dewis peidio gweithio a ddim wedi cynilo. Pobl fel hyn sydd yn cael mwy na neb”

Paratowyd yr adroddiad yma gan

Tîm Ymchwil a Dadansoddeg

Adran Cefnogaeth Gorfforaethol
Cyngor Gwynedd, Caernarfon, Gwynedd, LL55 1SH

E-bost: ymchwil@gwynedd.llyw.cymru

Ffôn: 01286 679619

www.gwynedd.llyw.cymru/ymchwil